

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Ιωάννης Κουτελέκος

Καθηγητής Εφαρμογών Τμήματος Νοσηλευτικής ΤΕΙ Αθήνας

DOI: 10.5281/zenodo.232939

PERSPECTIVE FOR PERIOPERATIVE NURSING

Ioannis Koutelekos

Lecturer, Faculty of Health and Caring Professions. Department of Nursing, Technological Educational Institute of Athens (TEI), President of GORNA

Στην Ελλάδα, τα προβλήματα των νοσοκομείων, που συνεχίζουν ακόμα και σήμερα, να ταλανίζουν την χώρα προέκυψαν από την οικονομική κρίση, τα μνημόνια και συνίστανται κυρίως στην μειωμένη στελέχωσή τους σε νοσηλευτικό προσωπικό, τόσο λόγω του μεγάλου αριθμού συνταξιοδοτήσεων όσο και λόγω των μειωμένων προσλήψεων. Παράλληλα ένα άλλο θέμα εθνικού προβληματισμού αποτελεί η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού αφού αναμένεται το 2020 να υπερβεί το 22% και να καλπάζει περίπου στο διπλάσιο το 2050.^{1,2}

Το 30% και άνω των νοσηλευτών στην Ελλάδα, που υπηρετούν στον υγειονομικό σύστημα υφίστανται αυτού του είδους “επαγγελματική γήρανση”, αφού ηλικιακά είναι πάνω από 50 ετών, με πολλά χρόνια προϋπηρεσίας, γεγονός που τους κάνει να

νώθουν επαγγελματικά εξουθενωμένοι, ενώ μέρα με τη μέρα η στελέχωση σε προσωπικό στα νοσοκομεία μειώνεται και η ανεργία των νοσηλευτών της χώρας εκτιμάται ότι αγγίζει περίπου το 25%.³⁻⁵

Αυτό έχει σαν απόρροια το νοσηλευτικό προσωπικό να δυσανασχετεί λόγω του φόρτου εργασίας. Μια πρόσφατη μελέτη που πραγματοποιήθηκε σε 9 Ευρωπαϊκές χώρες κατέγραψε ότι όταν υπάρχουν περικοπές στο νοσηλευτικό προσωπικό για να εξοικονομηθούν χρήματα αυτό επηρεάζει αρνητικά την έκβαση των ασθενών, ενώ όταν υπάρχει επαρκής στελέχωση και εκπαίδευση των νοσηλευτών βοηθάει στην μείωση και πρόληψη της νοσοκομειακής θνησιμότητας.⁶

Σε άλλη ερευνητική μελέτη σε 12 Ευρωπαϊκές χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας φάνηκε ότι ένας στους πέντε νοσηλευτές ήταν δυσαρεστημένοι με τη

δουλειά τους και η δυσαρέσκεια ήταν έντονη σε σχέση με τους χαμηλούς μισθούς, τις περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες και τις δυνατότητες για την επαγγελματική τους πρόοδο. Σε ποσοστά 19 έως 49% οι νοσηλευτές ήθελαν να εγκαταλείψουν τις δουλειές τους, να αλλάξουν εργασία, αν και το ποσοστό αυτό διαφοροποιούνταν σημαντικά από χώρα σε χώρα (16-77%).⁷ Αντίστοιχα σε μελέτη που αφορούσε την ασφάλεια των ασθενών, την ικανοποίηση και την ποιότητα εργασίας σε Ευρωπαίους και Αμερικανούς νοσηλευτές φάνηκε ότι ειδικά στους ερωτηθέντες Έλληνες νοσηλευτές η επαγγελματική εξουθένωση έφτανε έως ποσοστό 78% και η επαγγελματική τους δυσαρέσκεια άγγιξε το ποσοστό 56%, με πρόθεση το 49% να επιθυμούν να την εγκαταλείψουν.⁸

Σύμφωνα με καταγραφή του 2011 η Ελλάδα έχει ποσοστό αναλογίας Νοσηλευτών κατά κεφαλή 3,3 ανά 1000 κατοίκους, καταδεικνύοντας ότι ως χώρα υστερούμε αριθμητικά, σε σχέση με τον μέσο όρο των χωρών-μέλων του ΟΟΣΑ, όπου η αναλογία τους είναι 8,8 νοσηλευτές ανά 1000 κατοίκους.³

Όλα αυτά έχουν σαν αντίκτυπο και η Περιεγχειρητική Νοσηλευτική, διεθνώς να αντιμετωπίζει προβλήματα. Σύμφωνα με καταγραφή του 2014 από τον Association of PeriOperative Registered Nurses του AORN,

αναφέρεται ότι περίπου το 13% των ερωτηθέντων περιεγχειρητικών νοσηλευτών ήταν τουλάχιστον 60 ετών, το 38% ήταν σε ηλικία 50 ετών, το 27% βρίσκονταν στη δεκαετία των 40 ετών και μόνο το 23% ήταν κάτω των 40 ετών.⁹ Από άλλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε διαπιστώθηκε ότι το 64% των περιεγχειρητικών νοσηλευτών σχεδιάζουν να συνταξιοδοτηθούν γύρω στο έτος 2022.¹⁰

Από τα παραπάνω στοιχεία γίνεται αντιληπτό ότι χρειάζεται να πραγματοποιηθεί συντονισμένη προσπάθεια εκπαίδευσης για την ομαλή διαδοχή, τόσο των στελεχών όσο και του υπόλοιπου προσωπικού που στελεχώνει τον ευρύτερο χώρο της περιεγχειρητικής νοσηλευτικής. Είναι σημαντικό για τις γενιές των περιεγχειρητικών νοσηλευτών να υπάρχει η κατάλληλη μετάβαση. Η Περιεγχειρητική Νοσηλευτική ως ειδικός κλάδος της Νοσηλευτικής χρήζει ειδικών στρατηγικών παρεμβάσεων και είναι αναγκαίο να αναπτύξει μια μελλοντική προοπτική, αφού το εξειδικευμένο γνωστικό της αντικείμενο απαιτεί προηγμένες γνώσεις και δεξιότητες που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες τεχνολογικές απαιτήσεις των εποχών.¹¹

Συγκεκριμένα είναι αναγκαίο να καθιερωθεί σε όλα τα ανώτατα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα η εκπαίδευση στην περιεγχειρητική νοσηλευτική, ώστε από το

προπτυχιακό επίπεδο των νοσηλευτικών τους σπουδών οι φοιτητές να έχουν τον αντίστοιχο προσανατολισμό. Άλλωστε, αυτή την αναγκαιότητα έχει επισημάνει και ο AORN από το 1973, ο οποίος δημιούργησε ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών με αντίστοιχο πρόγραμμα εκπαίδευσης και ειδίκευσης που βασίζεται σε καινοτόμες διεπαγγελματικές τεχνικές μάθησης.¹²⁻¹⁶

Παράλληλα για την Ελλάδα είναι σημαντικό να καθιερωθεί επίσημα η ειδικότητα της Περιεγχειρητικής Νοσηλευτικής. Ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση έχουν πραγματοποιηθεί από τον Σύλλογο Νοσηλευτών Χειρουργείου (ΣΥ.Δ.ΝΟ.Χ), ο οποίος κατάθεσε ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης για την Περιεγχειρητική Νοσηλευτική από το 2000 στο Υπουργείο Υγείας, χωρίς ποτέ όμως ως σήμερα, να έχει γίνει κάποια θετική κίνηση από την Πολιτεία για την υλοποίησή του.

Χρειάζεται επίσης να δημιουργηθούν περαιτέρω στελέχη στο Περιεγχειρητικό περιβάλλον, με εξειδικευμένα στοχευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα¹⁷ ή με εξειδικευμένες μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές.

Είναι σημαντικό να εφαρμοστούν οι βέλτιστες πρακτικές που βασίζονται σε τεκμήρια ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της παρεχόμενης περιεγχειρητικής νοσηλευτικής

φροντίδας τόσο στην αποτελεσματικότητα όσο και στην αποδοτικότητα των υπηρεσιών υγείας και να αναβαθμιστεί ο ρόλος των Περιεγχειρητικών Νοσηλευτών.¹⁸

Επίσης είναι αναγκαία στον Ελληνικό χώρο να αναπτυχθεί η εφαρμοσμένη έρευνα και να διερευνηθούν περαιτέρω περισσότερα πεδία επιστημονικού ενδιαφέροντος που αφορούν την Περιεγχειρητική Νοσηλευτική.¹⁹

Διεθνώς, υπάρχουν προβληματισμοί για την εφαρμογή τεσσάρων στρατηγικών που προτείνονται για την επίλυση προβλημάτων στελέχωσης και εκπαίδευσης στην Περιεγχειρητική Νοσηλευτική τις οποίες καλό είναι να τις αφουγκραστούμε ως χώρα και να τις υιοθετήσουμε σύμφωνα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες μας, οι οποίες εστιάζονται όπως τονίζονται στα εξής:

1. Βλέμμα στραμμένο στο Μέλλον: Προετοιμασία Κενών Θέσεων Τώρα
2. Δημιουργία Σχεδίου Προσλήψεων και Ανάπτυξης ειδικά για τους Νοσηλευτές Χειρουργείων
3. Εξεύρεση των Κατάλληλων Ανθρώπων ως Εκπαιδευτών (Πρότυπα Εκπαιδευτές)
4. Σχεδιασμός Δημιουργικών Πρωτοβουλιών Ενσωμάτωσης Κατάρτισης και Εκπαίδευσης (Οργανωσιακή Κοινωνικοποίηση).²⁰

Τέλος, αισιόδοξο είναι ότι σε Ελληνική μελέτη όπου πραγματοποιήθηκε σε περιεγχειρητικό

περιβάλλον φάνηκαν από τα αποτελέσματα ότι οι περιεγχειρητικοί νοσηλευτές μπορούσαν να συνεχίσουν να παρέχουν ποιοτική φροντίδα παρά τις μειώσεις σε

προσωπικό και τις πιέσεις που δεχόταν από τον αυξημένο και τον παρατεταμένο φόρτο εργασίας τους.²¹

Βιβλιογραφία

1. Υπουργείο Υγείας. Ειδική Υπηρεσία Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Πρόταση του Υπουργείου Υγείας για τη διαμόρφωση κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020, Οκτώβριος 2012.
2. Kaitelidou D, Kouli E. Greece: The health system in a time of crisis. *Eurohealth Observer*. 2012; 18(1):12-14.
3. Παπαδοπούλου Δ. Οι επιπτώσεις της κρίσης και των μεταρρυθμίσεων στην άσκηση της νοσηλευτικής. *Επιστημονικά Χρονικά* 2015; 20(2): 159-174.
4. Koutelekos I, Polikandrioti M. The burnout syndrome of health care professionals. *Rostrum of Asclepius*. 2007; 6(1):1-7.
5. Polikandrioti M. Burn-out syndrome. *Health science Journal*. 2009; 3(4): 195-196.
6. Aiken LH, Sloane DM, Bruyneel L, Van den Heede K, Griffiths P, Busse R, Diodidous M, Kinnunen J, Kóska M, Lesaffre E, McHugh MD, Moreno-Casbas MT, Rafferty AM, Schwendimann R, Scott PA, Tishelman C, van Achterberg T & Sermeus W. Nurse staffing and education and hospital mortality in nine European countries: a retrospective observational study. *The Lancet*. 2014; 383 (9931): 1824 – 1830.
7. Aiken LH, Douglas MS, Bruyneel L, Van de Heede K & Sermeus W. Nurses' reports of working conditions and hospital quality of care in 12 countries in Europe. *Int J Nurs Stud*. 2013; 50(2): 143-153.
8. Aiken LH, Sermeus W, Van den Heede K, Sloane DM, Busse R, McKee M, Bruyneel L, Rafferty AM, Griffiths P, Moreno-Casbas MT, Tishelman C, Scott A, Brzostek T, Kinnunen J, Schwendimann R, Heinen M, Zikos D, Strømseng Sjetne I, Smith HL & Kutney-Lee. Patient Safety, satisfaction and quality of hospital care: cross sectional surveys of nurses and patients in 12 countries in Europe and the United States. *BMJ*. 2012; 344:e1717.
9. Bacon D, Stewart K. Results of the AORN Salary and Compensation Survey. *AORN Journal*. 2014; 100(6):570-585; 104:486-501.
10. Sherman R. O, Patterson P, Avitable T, Dahle J. Perioperative nurse leader perspectives on succession planning: a call to action. *Nursing Economics*. 2014; 32(4):186-195.
11. Koutelekos I. Care and technology in perioperative nursing. *Perioperative Nursing*. 2015; 5(3):193-194.
12. Delegates approve statements of RN and nursing student in OR, institutional licensure, abortion. *AORN Journal*, April 1973: 187-191.
13. Flatt V, Gunter S, Nelson J, Thomson E. Project Alpha provides guidelines, model for chapter action. *AORN Journal*. 1980; 32(5): 867-875.
14. Beverly P.G. Delegates approve position statements, discuss policy on Congress attendance and comprehensive perioperative nursing practice model. *AORN Journal*. 1997; 66(1):37,39,42-44,46-52,54-56.
15. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: www.AORN.org <http://www.aorn.org/Secondary.aspx?id=25524&terms=Perioperative%20Fundamentals> Accessed September 3, 2016.
16. Chappy S, Madigan P, Doyle D, Conradt L, Tapio N. Preparing the next generation of perioperative nurses. *AORN Journal*. 2016; 103(1):104-e1.
17. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο <http://www.aorn.org/Ημ.πρόσβασης> 20-12-2016.

18. Riddle D, Stannard D. Evidence in Perioperative Care. *Nursing Clinics of North America*.2014; 49(4): 485-492.
19. Leinonen T, Leino-Kilpi H. Research in peri-operative nursing care. *J Clin Nurs*. 1999; 8(2):123-38.
20. Root S. 4 strategies for building the perioperative workplace of the future industry perspective. *Healthcare's Leader in Workforce Development*. Nashville, Tennessee, U.S.A, 2015.
21. Karathanasi K, Malliarou M, Koutelekos J, Sarafis P, Prezerakos P. Economic Crisis in Greek Ors. *Open Access Library Journal*.2015; 2 e1877